

Lớp Phật Pháp Buddhaddhamma
Môn học: THĂNG PHÁP PHỔ THÔNG

Bài học ngày 23.2.2024

THĂNG PHÁP TẬP YẾU (ABHIDHAMMATTHASAṄGAHA)

Bài 81. Quả Nghiệp Thiện Dục Giới

**Kāmāvacarakusalam pi kāmasugatiyam eva paṭisandhim janeti,
tathā pavattiyañ ca mahāvīpākāni. Ahetukavīpākāni pana aṭṭha pi
sabbathā pi kāmaloce ca yathārahaṃ vipaccati.**

**Tathā pi tihetukam ukkaṭṭhaṃ kusalam tihetukam paṭisandhim
datvā pavatte soḷasa vīpākāni vipaccati.**

**Tihetukam omakaṃ dvihetukam ukkaṭṭhañ ca kusalam dvihetukam
paṭisandhim datvā pavatte tihetukarahitāni dvādasā pi vīpākāni vipaccati.**

**Dvihetukam omakaṃ pana kusalam ahetukam eva paṭisandhim
deti. Pavatte ca ahetukavīpākān'eva vipaccati.**

**Asankhāraṃ sasankhāravīpākāni na paccati
Sasankhāram asankhāravīpākāni ti kecana.
Tesaṃ dvādasapākāni das'aṭṭha ca yathākkamaṃ
Yathāvuttānusārena yathāsambhavam uddise.**

Thiện nghiệp dục giới tạo thành kiết sanh thức tục sinh vào cõi vui dục giới. Và những (tâm) đại quả trong đời sống hằng ngày; và tác động 8 tâm quả tâm quả vô nhân trong cõi dục giới và sắc giới tùy theo trường hợp.

Trong số đó, những thiện nghiệp thù thắng với ba nhân (vô tham, vô sân, vô si) tạo thành kiết sanh thức tam nhân; trong đời sống hằng ngày tạo thành 16 tâm quả thiện.

Thiện nghiệp tâm thường với ba nhân và thiện nghiệp thù thắng với hai nhân tạo thành kiết sanh thức nhị nhân, và 12 tâm quả thiện, đã trừ 4 tâm quả tam nhân, trong đời sống hằng ngày.

Thiện nghiệp tầm thường với chỉ hai nhân (vô tham, vô sân) tạo thành kiết sanh thức vô nhân và tâm quả vô nhân trong đời sống hằng ngày.

Một số giáo thọ nói thêm rằng tâm thiện vô trợ không tạo tâm quả hữu trợ và tâm thiện hữu trợ không tạo tâm quả vô trợ. Theo những vị này thì các tâm quả (thiện) được phân thứ tự theo nhóm 12, nhóm 10, nhóm 8.

Chú Thích

Nên nhắc lại những tâm thiện dục giới còn được gọi là tâm đại thiện. Những tâm đại thiện tạo thành hai thứ tâm quả: a. Tâm đại quả (gồm 8 tâm quả dục giới tịnh hảo) và 8 tâm quả thiện vô nhân). 8 tâm đại quả chỉ sanh khởi trong các cõi dục giới với 4 chức năng là kiết sanh thức, tiềm thức, tử thức, và tâm dư hưởng. 8 tâm quả thiện vô nhân. 8 tâm quả thiện vô nhân có nhiều chức năng sai biệt. Trong số đó, các tâm nhãn thức, nhĩ thức, tỷ thức, thiệt thức, thân thức quả thiện làm các chức năng thị giác, thính giác, khứu giác, vị giác, xúc giác đối với 5 cảnh tốt trong các cõi dục giới. Ở các cõi sắc giới hữu tâm chỉ có nhãn thức và nhĩ thức. Tâm tiếp nhận và tâm kiểm tra làm các vai trò tiếp nhận, kiểm tra, dư hưởng (...). Tâm kiểm tra thọ xả còn làm thêm chức năng kiết sanh thức cho “người lạc”.

Nên đặc biệt lưu ý về nghiệp thiện thù thắng (ukkaṭṭha) và thiện nghiệp tầm thường (omaka). Thiện nghiệp thù thắng là trước khi làm và sau khi làm có tâm trong sạch. Nói cách khác là có những suy tư trước khi tạo phước là tâm thiện và sau khi hoàn tất phước hạnh với tâm hoan hỷ mà thuật ngữ thường gọi là “đầy đủ tam tư: tư tiền, tư hiện, tư hậu”

Thiện nghiệp tầm thường là chỉ có tâm thanh tịnh trong lúc làm nhưng trước đó và sau đó thì tâm bất thiện. Thí dụ như trước khi làm mang ý nghĩ cầu danh, cầu lợi và sau khi làm thì khoe khoang....

Từ hai loại thiện nghiệp thù thắng và tầm thường tạo nên ba loại nghiệp:
a. **Thiện nghiệp thù thắng tam nhân có khả năng tạo thành 16 tâm quả thiện dục giới.**

- b. Thiện nghiệp tầm thường tam nhân chỉ tạo 12 tâm quả, trừ 4 tâm đại quả hợp trí. Lưu ý trong trường hợp này dù tạo nghiệp bằng tâm hợp trí nhưng vì là thiện nghiệp tầm thường (thiếu tam tư) nên chỉ tạo tâm quả ly trí.
- c. Thiện nghiệp tầm thường nhị nhân (không có trí tuệ) chỉ tạo kết sanh thức vô nhân và các tâm quả vô nhân.

Theo Sớ Giải thì những vị giáo thọ nổi tiếng về Thắng Pháp được đề cập ở đoạn cuối gồm có các ngài Cūlanāga Thera và Mahā Dhammarakkhita Thera.

Theo sự phân chia liên hệ tới tâm thiện hữu trợ và vô trợ thì có ba phân nhóm:

- a. Thiện nghiệp thù thắng chỉ tạo 12 tâm quả sau khi trừ 4 tâm quả hữu trợ.
- b. Thiện nghiệp tầm thường tam nhân chỉ tạo 10 tâm quả gồm 8 tâm quả vô nhân cộng với 2 tâm đại quả ly trí hữu trợ nếu làm bằng tâm hữu trợ hoặc cộng với 2 tâm đại quả ly trí vô trợ nếu làm bằng tâm vô trợ.
- c. Thiện nghiệp tầm thường nhị nhân chỉ tạo 8 tâm quả vô nhân.

Tỳ khuru Giác Đăng dịch và chú thích